

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE DAMNICA
NA LATA 2016-2020**

Damnica, 2016r.

SPIS TREŚCI:

Wstęp	str. 3
I. Podstawy prawne Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	str. 3
II. Podstawy teoretyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie	str. 4
III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Damnica	str. 5
IV. Adresaci programu	str. 8
V. Cele i zadania programu	str. 8
VI. Realizatorzy programu	str. 10
VII. Źródła finansowania	str. 10
VIII. Monitorowanie	str. 10

Wstęp

Uchwalenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Damnica przez Radę Gminy jest zadaniem wynikającym z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Strategicznym celem programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy oraz zwiększanie dostępności profesjonalnej pomocy. Polskie prawo bardzo wyraźnie wskazuje, że krzywdzenie członków rodziny jest przestępstwem i jak każde inne podlega karze. Każda osoba doznająca krzywdy ma prawo do ochrony, a przede wszystkim do powstrzymania i przerwania przemocy. Ważne jest więc, by pomoc ofiarom przemocy w rodzinie szła wielotorowo. Powinny to być z jednej strony konkretne oddziaływania prawne, a z drugiej strony psychologiczne. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

I. Podstawy prawne Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie są:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz.483 z 16.07.1997 r. ze zmianami). Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu obywatelowi nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz.U. z 2015r. poz. 1310 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r. poz. 1286 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Damnica na lata 2011-2018” i jest spójny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2014-2020.

II. Podstawy teoretyczne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie

Definicja przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.) przez przemoc w rodzinie należy rozumieć **“jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia , naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”**. Przemoc jest intencjonalna co oznacza, że jest działaniem zamierzonym, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie swojej ofiary.

Przemoc może być spowodowana wieloma czynnikami. Należą do nich m.in.: alkohol, substancje odurzające (narkotyki, dopalacze itp.), wczesne, traumatyczne doświadczenia bycia ofiarą przemocy mogą spowodować bycie w przyszłości sprawcą lub nadal ofiarą, dominacja jednej z płci, izolacja społeczna rodziny, brak kontaktów z sąsiadami, znajomymi, organizacjami i instytucjami, co pozwala na bezkarne znęcanie się przez sprawcę nad domownikami bez obawy ingerencji środowiska zewnętrznego, stres społeczny spowodowany niskim statusem ekonomicznym (ubóstwo, bezrobocie), zdrowotnym (poważna choroba) lub psychologicznym jak depresja, skrajne wyczerpanie nerwowe.

Formy przemocy

Formy przemocy domowej bardzo często korelują ze sobą. Rzadko bywa, że występuje tylko jedna postać znęcania się nad rodziną. Jednakże każda posiada swój katalog pewnych zachowań, który pozwala na rozpoznanie formy dominującej. Można wyróżnić następujące formy przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – każde agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu oraz fizycznych obrażeń.
2. **Przemoc psychiczna** – agresywne zachowania, które mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból i cierpienie.
3. **Przemoc ekonomiczna** – uniemożliwianie dostępu do rodzinnych zasobów finansowych, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka.
4. **Przemoc seksualna** – wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych praktyk seksualnych.
5. **Zaniedbywanie** – ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Cykle przemocy

Zdaniem autorów literatury zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie przemoc nie jest czynem jednorazowym, ma swoją dynamikę. Zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości.

Zgodnie z ich teorią cykl przemocy składa się z trzech występujących po sobie faz:

1. Faza pierwsza (faza tworzenia i budowania napięć) charakteryzuje się zwykle wyczuwalnym wzrostem napięcia, narastającą falą sytuacji konfliktowych. Sprawca sprawuje kontrolę nad ofiarą.
2. Faza druga (faza ostrych incydentów przemocy, faza wybuchu) łączy się z ostrym wybuchem agresji.

Sprawca przemocy traci często zdolność kontrolowania swoich zachowań (może nawet nie pamiętać tego, co robił). Agresja, którą kieruje sprawca do swojej ofiary często powoduje obrażenia ciała, trwałe uszkodzenia lub śmierć.

3. Faza trzecia (faza “miesiąca miodowego”, faza skruchy, uspokojenia i miłości) jest fazą okazywania miłości, zadośćuczynienia i dawanie obietnicę poprawy. Sprawca jakby na nowo uwodzi swoją ofiarę.

Przemoc a obowiązujące prawo

Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim. Mówią o tym poniższe akty prawne.

Art. 207 §1 k.k. mówi o tym, że znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

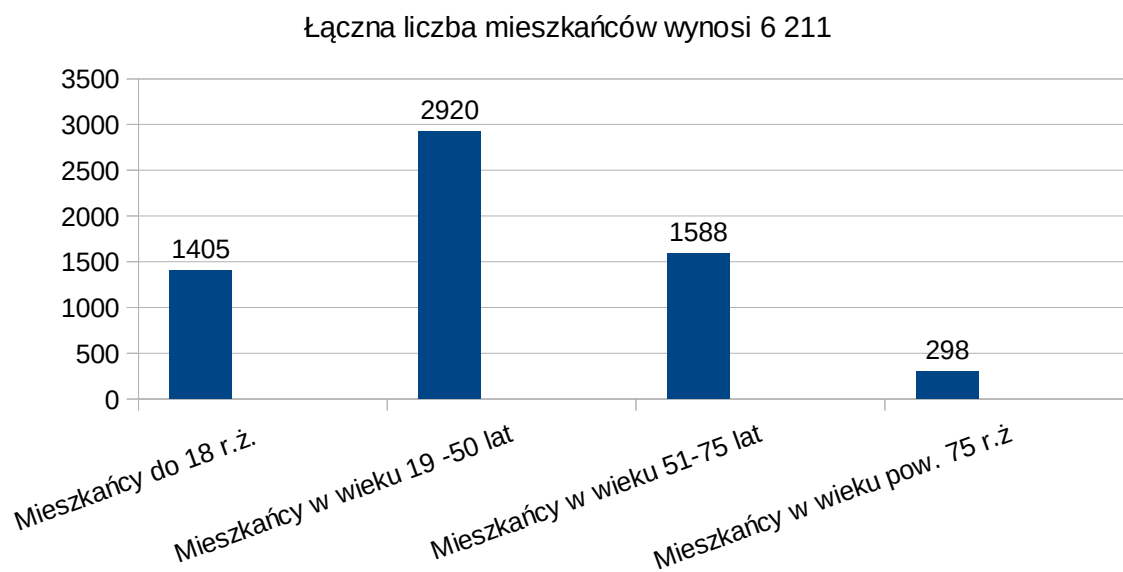
Art. 191 §1 k.k. jasno ukazuje, że “karze pozbawienia wolności do lat 3 podlega ten kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia”.

Art. 197 §1 k.k. mówi natomiast, że ten “kto przemocą lub groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat dziesięciu”.

Art. 209 §1 k.k. ”Ten natomiast kto uporczywie uchyla się od wykonywania ciężącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nie łożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych- podlega karze pozbawienia wolności do lat 2.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Damnica

Z danych statystycznych ewidencji ludności Urzędu Gminy wynika, że gminę Damnica zamieszkuje ogółem 6 211 mieszkańców (stan na 31.12.2015r.), w tym 3096 kobiet i 3115 mężczyzn. Dominującą grupą wiekową są mieszkańcy w wieku od 19 do 50 roku życia. Dokładne dane statystyczne przedstawia poniższy wykres.



Źródło:

Opracowano na podstawie danych statystycznych Urzędu Gminy w Damnicy

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest bardzo trudne z uwagi na złożoność problemu, jego zakresu, skutków i konsekwencji, jakie to zjawisko ze sobą niesie. Skala problemu przemocy w naszej gminie została przedstawiona na podstawie informacji z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Damnicy.

Według danych Zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Damnica w latach 2014 i 2015 realizowano łącznie 39 procedur Niebieskiej Karty.

Liczba wszczętych Niebieskich Kart w gminie Damnica

Rok	2014	2015
Liczba wszczętych Niebieskich Kart	21	18
Liczba rodzin wobec których wszczęto Niebieską Kartę *	21	14
Liczba zakończonych Niebieskich Kart	17	17

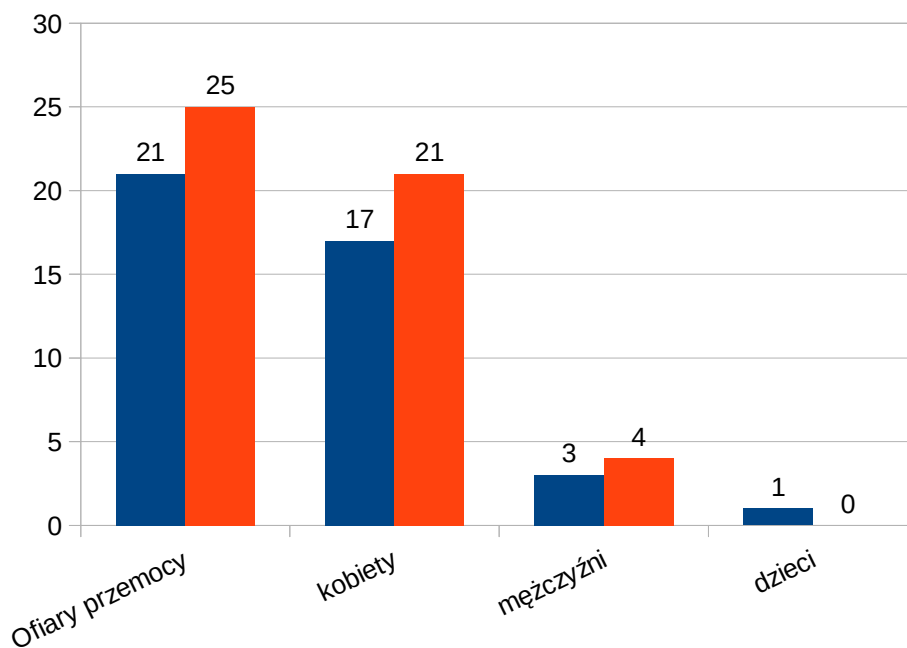
* Zdarza się, że wobec jednej rodziny zostaje wszczętych kilka Niebieskich Kart

Źródło: Opracowano na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Damnicy

Z informacji Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że najczęściej procedurę „Niebieskiej Karty” wszczyna Policja podczas interwencji domowych, gdzie sprawcą przemocy była osoba nietrzeźwa. Sporadycznie „Niebieska Karta” była zakładana przez pracownika pomocy społecznej oraz służby zdrowia. Pozostałe instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie nie wszczynały procedury.

W ramach prowadzonych „Niebieskich Kart” odnotowano następującą liczbę ofiar przemocy w rodzinie z podziałem na płeć.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie z podziałem na płeć, na rzecz których założono Niebieską Kartę A



Źródło: Opracowano na podstawie danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego w Damnicy

Na podstawie danych

Zespołu Interdyscyplinarnego można również ustalić liczbę osób stosujących przemoc. W 2014r. na ogólną liczbę 21 sprawców przemocy 20 to byli mężczyźni i 1 kobieta, w 2015r. wszyscy sprawcy (17) to byli mężczyźni. Najczęstsze było stosowanie przemocy wobec żony, byłej żony, partnerki obecnej lub byłej. Ta tendencja jest zauważalna zarówno w 2014r. jak i 2015r. Należy zauważyć że w przedstawionych latach nie miała miejsca przemoc wobec męża, byłego męża czy partnera obecnego i byłego. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Stosunek pokrewieństwa sprawców z ofiarami przemocy w rodzinie odnotowany w Niebieskich Kartach wśród mieszkańców gminy Damnica

Wobec kogo przemoc jest skierowana	Liczba sprawców	
	2014	2015
wobec żony, partnerki	13	7
wobec męża, partnera	0	0
wobec byłej żony, partnerki	2	1
wobec byłego męża, partnera	0	0
wobec dzieci (niepełnoletnich)	1	0
wobec dzieci pełnoletnich	1	5
wobec rodziców	3	3
wobec dziadków	0	1
wobec rodzeństwa	1	0

Źródło: Opracowano na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Damnicy

Występowanie przemocy w rodzinie może być jedną z przyczyn przyznania materialnej pomocy z funduszu pomocy społecznej. Ze sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Damnicy wynika, że w latach 2014 i 2015 pomocą społeczną z tego tytułu objęto łącznie 8 rodzin- 5 w roku 2014 i 3 w 2015. Dodatkową dysfunkcją uzasadniającą konieczność przyznania pomocy materialną był alkoholizm dorosłego członka rodziny.

W 2014 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgłoszono 17 osób w celu zobowiązania do leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu. W roku 2015 liczba ta zmalała do 14 osób. Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

Liczba osób zgłoszonych do GKRPA

Instytucja zgłaszająca	Policja	Rodzina	Kurator sądowy	Pracownik socjalny	Inne	Ogółem	Wyrok sądu o konieczności podjęcia leczenia odwykowego

2014	1	15	-	1	-	17	12
2015	1	12	-	1	-	14	7

Analizując uzyskane dane można stwierdzić, że poprzez profilaktykę społeczeństwa, ofiary i świadkowie przemocy zdecydowali się o zgłoszeniu występowania przemocy wewnątrzrodzinnej odpowiednim instytucjom i dadzą sobie szansę na zmianę codziennego życia.

IV. Adresaci programu

Program skierowany jest do mieszkańców gminy Damnica, a w szczególności:

1. Osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
2. Sprawców przemocy w rodzinie.
3. Świadców przemocy w rodzinie.
4. Przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

V. Cele i zadania programu

Cel główny

Celem głównym programu jest zmniejszanie zjawiska przemocy i zwiększanie skuteczności działań wobec ofiar i sprawców przemocy poprzez tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w zjawisko przemocy w rodzinie na terenie gminy Damnica.

Cele szczegółowe

I. Profilaktyka i edukacja społeczna - działania zapobiegające zjawiskom przemocy poprzez diagnozę wszelkich problemów zagrażających bezpieczeństwu rodziny, profilaktykę i monitorowanie.

Zadanie 1.

Przygotowywanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym na temat zjawiska przemocy w rodzinie, radzenia sobie z tym zjawiskiem, łamania stereotypów i podnoszenia świadomości społecznej w lokalnym środowisku.

Realizatorzy: Gmina Damnica, GOPS, placówki oświatowe, kulturalne, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny i in

Zadanie 2.

Organizowanie szkoleń, warsztatów i innych zajęć edukacyjnych związanych z tematyką przemocy w rodzinie skierowanych do konkretnych grup odbiorców, np. do dzieci i młodzieży szkół z terenu gminy oraz do ich rodziców.

Realizatorzy: Gmina Damnica, GOPS, placówki oświatowe, GKRPA.

Zadanie 3.

Udzielanie wszechstronnej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz niezaradnym życiowo. Pomoc ukierunkowana na likwidację potencjalnych

przyczyn występowania przemocy w rodzinie – aktywizowanie zawodowe, zapobieganie bierności społecznej.

Realizatorzy: GOPS, Powiatowy Urząd Pracy i in.

II. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ochrony, pomocy i wsparcia.

Zadanie 1.

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego w ramach procedury „Niebieska Karta” – opracowywanie Indywidualnych Planów Pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, prowadzenie rozmów z ofiarami i sprawcami przemocy w środowisku zamieszkania lub na spotkaniach grup roboczych, monitorowanie działań oraz stała współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi.

Zadanie 2.

Wsparcie i pomoc ofiarom przemocy w rodzinie w przerwaniu cyklu przemocy, edukowanie ofiar w zakresie przysługujących im praw, kierowanie pokrzywdzonych do specjalistów, w tym do Punktu Konsultacyjnego działającego przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Damnicy, w celu uzyskania wsparcia medycznego, prawnego, psychologicznego i socjalnego.

Realizatorzy: ZI, GOPS, Policja, GKRPA, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, parafie.

Zadanie 3.

Zapewnienie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą domową poprzez kierowanie do całodobowych placówek interwencji kryzysowej oraz pomoc w działaniach separujących ofiary od sprawców przemocy.

Realizatorzy: GOPS, Policja, Sąd Rejonowy w Słupsku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, Gmina Damnica.

III. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc wobec członków swojej rodziny - wszelkie działania przerywające przemoc domową, zapobiegające dalszej przemocy i ukierunkowane na zmianę zachowań agresywnych prowadzących do przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Rozpowszechnianie informacji oraz motywowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie oraz jej sprawców do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych, terapiach oraz możliwości korzystania z porad psychologa w Punkcie Konsultacyjnym.

Realizatorzy: ZI, GOPS, GKRPA, Sąd Rejonowy, PCPR.

Zadanie 2.

Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieska Karta” skierowane do sprawców przemocy domowej.

Realizatorzy: instytucje uprawnione do prowadzenia procedury.

Zadanie 3.

Działania separujące sprawców i ofiary przemocy w rodzinie.

Realizatorzy: Policja, Prokuratura, Sąd Rejonowy.

IV. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Podnoszenie kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, diagnozowania przemocy, procedury „Niebieska Karta”.

Zadanie 2.

Współpraca ze specjalistycznymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w celu poszerzania wiedzy dot. zjawiska przemocy w rodzinie.

VI. Realizatorzy programu

- * Posterunek Policji w Damnicy
- * Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy
- * Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- * Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- * Placówki opieki zdrowotnej
- * Placówki oświatowe
- * Punkt Konsultacyjny przy Gminny Ośrodku Pomocy Społecznej w Damnicy
- * Sąd Rejonowy w Słupsku
- * Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.

VII. Źródła finansowania

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Damnica są środki jednostek realizujących program, w tym środki własne gminy oraz pozyskane dotacje celowe na realizację tego zadania.

VIII. Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Na bieżąco sprawowany będzie nadzór nad realizacją programu i podejmowanie niezbędnych działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych w programie celów.

Opracowanie: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Damnicy